

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
DÁMASA RUIZ-JARABA COLOMERA
přednesené dne 30. června 2005¹

I. Úvod

1. Na základě rozsudku Foto-Frost² musí všechny soudy členských států Evropské unie podat Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předtím, než prohlásí akt Společenství za neplatný. Nyní vyvstává pochybnost, zda tato povinnost, vzniklá pouze na základě judikatury Soudního dvora, neboť se nenachází ve znění Smluv, má absolutní povahu, nebo zda může doznat určitých výjimek.

2. V řecké mytologii byl Sisufos odsouzen k tvrdé lopotě, aby valil balvan na vrcholek hory a aby jej, když už jej na vrchol hory dovalil, nechal sklouznout do rokliny, znovu

pro něj sešel a zahájil další nikdy nekončící výstup bez ohledu na svou zjevnou únavu³.

3. Důvody tohoto strašného trestu zůstávají zahaleny tajemstvím, ale naznačují určité odvážné chování hrdiny, které bohové považovali za troufalost vůči své nadřazenosti⁴.

4. Stejně jako Sisufos, zakladatel a král Korintu, je vnitrostátní soud nucen neustále přistupovat k řízení o předběžné otázce o neplatnosti aktu Společenství.

3 — Už v *Iliadě* od Homéra se nachází několik odkazů na Sisufa, syna Aiolova, vládce větrů, kterého charakterizuje jako „muže z lidí všech nejprohnanějších“ (Homér, *Ilias*, překlad Rudolfa Mertlíka, Odeon, Praha 1980, zpěv šestý, s. 111). Ale první popis jeho utrpení se nachází ve verších 593 až 600 zpěvu XI *Odysseie* během návštěvy *Odyssea* u Háda: „Také jsem Sisufa zřel, jak snáší útrapy kruté, obrovskou balvanu tíž jak váli rukama vzhůru. Napětím nohou a rukou jsa opřen o zem i kámen, strkal ten balvan vzhůru, však když jej už překulit hodlal přes onen vrch, tíž zvrátila balvan a hnala jej zpět; rázem se na rovinu zas skutálel drzý ten balvan. Znovu zas ze všech sil jej do výše strkal a z údů proudem tekli mu pot, mrak prachu mu od hlavy stoupal.“ (Homér, *Odysseia*, překlad Otmara Vaňorného, Odeon, Praha 1997, s. 199).

4 — Záhadný důvod Sisufovy nemilosti spočívá v jeho indiskrétnosti, neboť pověděl *Asópovi*, že Zeus unesl jeho dceru, nymfu *Aiginu*, s níž prožil vášnivý románěk na ostrově v Egejském moři. Brunel, P. a Bastian, A: *Sisufie et son rocher*; Ed. Du Rocher, Monaco, 2004, s. 34 a násl.

1 — Původní jazyk: španělština

2 — Rozsudek ze dne 22. října 1987, 314/85, Recueil, s. 4199.

5. Toto řízení o předběžné otázce je zajímavé tím, že se v něm nachází ve spojení dvě ze skutečností, které vymezují oprávnění soudů obracet se na Soudní dvůr v rámci článku 234 ES.

6. Okolnosti věci v původním řízení umožňují pochybovat o věcné nezbytnosti obrátit se na Soudní dvůr, neboť je naprosto zřejmé možná odpověď ve světle předchozího rozhodnutí, jež postrádá jakoukoli nejasnost.

II. Skutkové okolnosti věci v původním řízení a předběžné otázky

7. Skutkové okolnosti mají menší význam pro rozhodnutí o předběžné otázce, tudíž nelze mít nic proti tomu, abychom je shrnuli co nejstručněji.

8. Žalobkyně v původním řízení Gaston Schul Douane-Expeditieur BV (dále „Gaston Schul“), společnost působící jako celní agentura, ohlásila dne 6. května 1998 dovoz

zásilky surového třtinového cukru původem z Brazílie za cenu *CIF*⁵ vyšší, než je referenční cena u dotyčného produktu⁶.

9. Vzhledem k tomu, že nebyla podána náležitá žádost, příslušné celní oddělení vypočetlo dodatečné clo splatné na základě reprezentativní ceny platné v oné době na světovém trhu.

10. Gaston Schul napadla platnost tohoto vyměření nejdříve správní cestou a později u soudu.

11. College van Beroep voor het bedrijfsleven (Nizozemsko) (dále jen „College van Beroep“), ke kterému byla podána žaloba a jehož rozhodnutí nemůže být napadeno podle vnitrostátního právního řádu, přerušil řízení a obrátil se na Soudní dvůr s následujícími předběžnými otázkami:

„1) Je vnitrostátní soud uvedený v čl. 234 ES třetím pododstavci povinen předložit Soudnímu dvoru takovou předběžnou

5 — Tento výraz označuje hodnotu zboží, pojišťovací náklady a dopravní náklady (cost, insurance, freight). Ve smyslu celního práva odpovídá ceně *FOB* (free on board), kterou se uhrazuje částka za zboží v zemích původu plus skutečné náklady na dopravu a pojištění až do místa vstupu na celní území Společenství.

6 — Práhová cena, pod níž lze uplatňovat mechanismus opatření obchodní ochrany.

otázku, jako je ta, která následuje ohledně platnosti ustanovení nařízení i v případě, že Soudní dvůr již prohlásil některá odpovídající ustanovení jiného srovnatelného nařízení za neplatná, nebo je tento soud oprávněn nepoužít první uvedené ustanovení s ohledem na zvláštní podobnost s ustanoveními, která byla prohlášena za neplatná?

organizaci trhu s cukrem⁷, ve znění nařízení Rady (ES) č. 3290/94 ze dne 22. prosince 1994 o úpravách a přechodných opatřeních nezbytných v odvětví zemědělství k provádění dohod uzavřených v rámci Uruguayského kola mnohostranných obchodních jednání⁸ (dále jen „základní nařízení“) stanoví, že dovozní ceny, které se mají brát v úvahu pro uložení dodatečného dovozního cla, se stanoví na základě dovozních cen *CIF* dotyčné zásilky.

- 2) Je čl. 4 odst. 1 a 2 nařízení Komise (ES) č. 1423/95 ze dne 23. června 1995, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro dovoz výrobků v odvětví cukru jiných než melasa neplatný v rozsahu, v němž stanoví, že dodatečné clo, které upravuje, musí být v zásadě určeno na základě reprezentativní ceny ve smyslu čl. 1 odst. 2 nařízení (ES) č. 1423/95, a dále stanoví, že toto clo má být vypočítáno na základě dovozní ceny *CIF* dotyčné zásilky pouze na základě žádosti podané dovozcem za tímto účelem?“

13. Tyto ceny se za tímto účelem ověřují na základě reprezentativních cen na světovém trhu nebo dovozním trhu Společenství s tímto produktem.

III. Právní rámeček

A. K povinnosti požadovat uplatňování dovozní ceny CIF

12. Článek 15 odst. 3 nařízení Rady (EHS) č. 1785/81 ze dne 30. června 1981 o společné

14. Je třeba uvést, že nynější znění čl. 15 odst. 3 základního nařízení se začleňuje do úsilí přizpůsobit právní úpravu Společenství ustanovením Dohody o zemědělství, vzešlé z Uruguayského kola mnohostranných jednání, přijaté Společenstvím v souladu s bývalým článkem 228 Smlouvy o ES (nyní po změně článek 300 ES).

7 — Úř. věst. L 177, s. 4.

8 — Úř. věst. L 349, s. 105.

15. V rámci zvláštních pravidel o ochraně poskytuje každému členovi Světové obchodní organizace čl. 5 odst. 1 písm. b) Dohody o zemědělství možnost postihnout dodatečnými cly dovoz některých produktů, pokud cena, se kterou vstupují na jeho celní území, „stanovená na základě dovozní ceny CIF dané zásilky, vyjádřená v domácí měně“, je nižší než referenční cena („spouštěcí cena“ v terminologii právní úpravy Společenství).
16. Komise rozpracovala základní znění prostřednictvím nařízení (ES) č. 1423/95 ze dne 23. června 1995, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro dovoz výrobků v odvětví cukru jiných než melasa⁹.
17. Podle čl. 4 odst. 1 a 2 nařízení č. 1423/95 dovozní cena zásilky, kterou je nutné vzít v úvahu pro uložení dodatečného cla, je reprezentativní cena. Avšak na žádost dotčené osoby se použije dovozní cena CIF, pokud je vyšší než příslušná reprezentativní cena.
18. V takovém případě musí být žádost doložena některými dokumenty (kupní smlouva, pojistná smlouva a přepravní smlouva nebo konosament, faktura, osvědčení o původu) k prokázání věrohodnosti přihlášené částky a vytváří se jistota ve výši částky rovné dodatečnému clu, které by se mělo zaplatit, pokud by bylo vypočteno na základě reprezentativní ceny produktu. Dovozece získá zpět tuto částku, pokud prokáže, že tuto zásilku uvedl na trh za podmínek, které potvrzují reálnost cen.
19. Z odstavce 1 tedy vyplývá, že pokud není podána žádost uvedeného druhu, hodnota dovozu vzatá v úvahu pro stanovení dodatečného cla je reprezentativní cena.
- B. K možnosti napravit vadu, která vznikla tím, že žádost nebyla původně podána*
20. Právní úprava týkající se oprav celních prohlášení se nachází v celním kodexu Společenství¹⁰. Článek 65 druhý pododstavec písm. c) vylučuje povolit jakoukoliv

9 — Úř. věst. L 141, s. 16; Zvl. vyd. 03/17, s. 388.

10 — Zavedený nařízením Rady (EHS) č. 2913/92 ze dne 12. října 1992 (Úř. věst. L 302, s. 1).

opravu poté, co celní orgány propustily zboží.

24. Věc byla přidělena velkému senátu. Jednání se však přes zjevnou důležitost projednávaného problému nekonalo.

21. Článek 220 téhož kodexu připouští, že celní dluh vzniká dodatečně nejpozději do dvou dnů ode dne, kdy se celní orgány dověděly, že částka cla vyplývající z celního dluhu nebyla zaúčtována nebo byla zaúčtována ve výši, která je nižší než částka dlužná ze zákona. Dodatečné zaúčtování se neprovede, pokud částka cla dlužného ze zákona nebyla zaúčtována následkem chyby ze strany celních orgánů, kterou nemohla osoba povinná zaplatit clo přiměřeným způsobem zjistit, a pokud tato osoba jednala v dobré víře a dodržela všechna ustanovení platných předpisů týkajících se celního prohlášení [odst. 2 písm. b)].

V. Analýza otázek předložených Soudnímu dvoru

25. První z otázek předložených College van Beroep má ověřit, zda se zvláštní význam takzvané „teorie jasného aktu“ uplatňuje ve vztahu k platnosti aktu Společenství, v oblasti působnosti článku 234 ES třetího pododstavce, tak jak vyplývá z rozsudku CILFIT¹¹.

IV. Řízení před Soudním dvorem

22. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce došla kanceláři Soudního dvora dne 4. listopadu 2003.

26. Druhá otázka se týká konkrétně souladu čl. 4 odst. 1 a 2 nařízení č. 1423/95 s předpisy vyšší právní síly právního řádu Společenství.

23. Byla předložena vyjádření nizozemské vlády a Komise.

27. Bude lepší obrátit toto pořadí při analýze otázek předložených Soudnímu dvoru tak, že

11 — Rozsudek ze dne 6. října 1982, 283/81, Recueil, s. 3415.

začneme druhou otázkou, neboť na jejím vyřešení závisí bezprostředně řešení sporu v původním řízení.

zásilky, kterou je nutné vzít v úvahu při uložení dodatečného cla, reprezentativní cena. Dovozní cena *CIF* při vstupu na celní území, pokud je vyšší než reprezentativní cena, může být uplatněna jen na základě předchozí žádosti dovozce.

A. Ke druhé předběžné otázce

28. Nizozemská vláda, Komise a sám předkládající soud se shodují na neplatnosti čl. 4 odst. 1 a 2 nařízení č. 1423/95; nezjišťují žádné podstatné věcné rozdíly mezi těmito ustanoveními a ustanoveními čl. 3 odst. 1 a 3 nařízení Komise (ES) č. 1484/95 ze dne 28. června 1995, kterým se stanoví prováděcí pravidla k režimu dodatečných dovozních cel a určují dodatečná dovozní cla v odvětví drůbežího masa a vajec, jakož i pro vaječný albumin, a kterým se zrušuje nařízení č. 163/67/EHS¹². Neplatnost této právní úpravy byla konstatována v rozsudku ze dne 13. prosince 2001, *Kloosterboer Rotterdam*¹³.

29. Podle čl. 4 odst. 1 a 2 nařízení č. 1423/95 je v oblasti trhu s cukrem, dovozní cena

30. Neplatný čl. 3 odst. 1 a 3 nařízení č. 1484/95 rovněž podřizuje uplatnění ceny *CIF* podmínce, že dovozce předloží formální žádost za tímto účelem doloženou doklady, přičemž ukládá ve všech ostatních případech zaúčtování reprezentativní ceny, což bylo takto stanoveno v obecné normě¹⁴.

31. Jak jsem tedy již vysvětlil¹⁵, povinnost předložit výslovnou žádost o uplatnění ceny *CIF* při stanovení dodatečných dovozních cel je neplatná z dvojího důvodu:

- protože není dostatečně podložena nařízením Rady (EHS) č. 2777/75 ze dne 29. října 1975 o společné organizaci

12 — Úř. věst. L 145, s. 47 ; Zvl. vyd. 03/17, s. 437.

13 — Věc C-317/99, Recueil, s. I-9863.

14 — Výše uvedený rozsudek *Kloosterboer Rotterdam*, bod 31.

15 — Stanovisko ze dne 2. května 2001 ve výše uvedené věci *Kloosterboer Rotterdam*.

trhu s drůbežím masem¹⁶ ve znění — a jednak porušuje čl. 5 odst. 1 písm. b) doplňků a změn a

a) a odst. 5 Dohody o zemědělství, které povolují uložit dodatečné clo za podmínky, že cena, se kterou dotyčný výrobek může vstoupit na celní území, stanovená na základě dovozní ceny i CIF příslušné dodávky vyjádřená v jeho domácí měně, klesá pod spouštěcí cenu¹⁹.

— protože porušuje čl. 5 odst. 1 Dohody o zemědělství Uruguayského kola¹⁷.

33. Ostatně Komise přiznala před Soudním dvorem, že zahájila náležitá řízení, aby změnila sporné ustanovení.

32. Shodná dvojí neslučitelnost¹⁸ se vyskytuje v čl. 4 odst. 1 a 2 nařízení č. 1423/95, takže:

34. Z předchozího nepochybně vyplývá, že čl. 4 odst. 1 a 2 nařízení č. 1423/95 je stížen stejným důvodem neplatnosti jako ustanovení, které je předmětem rozsudku Kloosterboer Rotterdam. Vyvolává tudíž stejnou sankci, a to neplatnost.

— jednak porušuje čl. 15 odst. 3 svého základního nařízení, tedy ve znění nařízení č. 1785/81, podle něhož dovozní ceny, které je nutné vzít v úvahu při uložení dodatečného cla vyplývají z cen CIF příslušné zásilky,

B. K první předběžné otázce

16 — Úř. věst. L 282, s. 77; Zvl. vyd. 03/02, s. 138.

17 — Tak, jak se nachází v příloze 1 A Dohody o zřízení Světové obchodní organizace, schválené jménem Společenství čl. 1 odst. 1 první odrážkou rozhodnutí Rady 94/800/ES ze dne 22. prosince 1994 o uzavření jménem Evropského společenství, s ohledem na oblast jeho pravomoci, dohod Uruguayského kola mnohostranných jednání (1986-1994) (Úř. věst. L 336, s. 1; Zvl. vyd. 11/21, s. 80).

18 — Tím, že ve skutečnosti jen odráží pouhou nesoudržnost týkající se mezinárodní dohody, jejíž znění dodržuje základní nařízení.

35. Jakmile jsme dospěli k přesvědčení o neplatnosti projednávané v původním

19 — Rovná průměru referenční ceny dotčeného výrobku.

řízení, bylo by možné neodpovídat na první otázku, neboť je naprosto bez jakéhokoliv užítku. Tím, že se jí budeme zabývat, bereme na sebe riziko, že zasáhneme do funkce Soudního dvora, která spočívá ve spolupráci s vnitrostátními soudy za účelem jednotného uplatňování práva Společenství v členských státech, nespočívá však ve vydávání poradních názorů o obecných a hypotetických otázkách²⁰.

potvrzení odpovědnosti vnitrostátního soudu vůči Společenství, a jevílo by se tak zcela v souladu s řádným výkonem spravedlnosti v Evropské unii.

36. Tento přístup se však jeví přehnaně formalistický a není v souladu s výchovným postojem Soudního dvora, jenž ho dovedl v jeho početné tvořivé judikatuře k upřesnění mezi jeho pravomoci rozhodovat o předběžných otázkách. I když připustíme, že předkládající soud nepotřebuje znát rozsah povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce ohledně platnosti, neexistuje-li žádná důvodná pochybnost, neboť má k dispozici předcházející příslušnou judikaturu, dilema, které předkládá, nemá v původním řízení hypotetickou povahu. Není od věci předpokládat, že College van Beroep vyslovil druhou ze svých otázek, aby zabránil tomu, že bude přinucen k novému řízení o předběžné otázce, pokud Soudní dvůr potvrdí bezvýhradně mnohokrát zopakovanou povinnost konzultovat jej vždy, než je ustanovení Společenství prohlášeno za neplatné. Zmírnění této povinnosti by vedlo ke značné hospodárnosti řízení a dalšímu

37. Zkrátka si myslím, že Soudní dvůr by se měl vyslovit k otázce, kterou předkládající soud položil na prvním místě, čímž projevil pozoruhodnou odvalu a smysl pro odpovědnost²¹.

38. Jak nizozemská vláda, tak Komise mají za to, že výlučná odpovědnost prohlásit za neplatný akt orgánů Společenství přísluší Soudnímu dvoru. Obávají se, aby se výjimka připuštěná judikaturou ve věci CILFIT nerozšířila na okruh otázek platnosti, neboť by to dle jejich názoru přineslo více nevýhod než výhod.

39. Nizozemská vláda zdůrazňuje riziko, že by některé soudy členských států mohly zastávat značně odlišné postoje, čímž by ohrozily jednotu právního řádu Společenství a právní jistotu, kterou vyžaduje. Připomíná

20 — Rozsudky ze dne 15. prosince 1995, Bosman, C-415/93, Recueil, s. I-4921, bod 12, a ze dne 21. března 2002, Cura Anlagen, C-451/99, Recueil, s. I-3193, bod 26.

21 — V tomto bodě se nelze ubránit ocitováním veršů, jimiž Baudelaire začíná báseň XI Le Guignon v *Květech zla*: „Pour soulever un poids si lourd („Unes bych tíži, přešel sráž, Sisyphé, il faudrait ton courage“ jenom mít sisyfovské síly!“)(Baudelaire, Ch., *Les fleurs du mal*, XI, Gallimard. La Pléiade, Paříž 1975, s. 17, český překlad Ivan Slavík, Mladá Fronta, Praha 1976, s. 16).

ostatně, že vnitrostátní soud je oprávněn, za jistých podmínek, přijmout předběžná opatření směřující k tomu, aby pozastavil účinky aktu Společenství, který považuje za neplatný.

z judikatury, které pocházejí z osmdesátých let, kdy geopolitická situace Evropské unie byla značně odlišná a kdy ještě nebylo dosaženo značné části hlavních cílů zavedení spolupráce v předběžných otázkách.

40. Komise zvažuje argumenty, které svědčí ve prospěch a proti změně judikatury ve věci Foto-Frost²², a poukazuje na to, že argumenty svědčící proti změně jsou přesvědčivější.

43. Nejdříve je nutné provést souhrnnou analýzu judikatury, než budeme zkoumat, do jaké míry by skutkový a právní rámec spisu umožnil další výjimku z výše uvedené zásady výlučné pravomoci Soudního dvora.

41. Význam otázky je zřejmý, neboť v případě kladné odpovědi by vyvolal dalekosáhlý zvrat v judikatuře. Pokud by se připustilo, že v situacích, jako je situace sporu v původním řízení, mohou vnitrostátní soudy popřít platnost některých aktů Společenství, znamenalo by to konec výlučné pravomoci, kterou si Soudní dvůr vyhradil v uvedeném rozsudku Foto-Frost.

1. Analýza a kritika judikatury ve věci CILFIT

42. Je tedy za účelem nalezení vhodného řešení nutné přezkoumat, zda skutkové okolnosti a právní rámec věci projednávané před College van Beroep odůvodňují úpravu aktuálně platných zásad plynoucích

44. Článek 234 ES upravuje mechanismus spolupráce mezi Soudním dvorem a soudy členských států tak, že soudní orgány členských států mají, podle druhého pododstavce, možnost požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžných otázkách, zatímco podle třetího pododstavce, pokud jejich rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, jsou povinny se s těmito otázkami obrátit na Soudní dvůr.

45. Během sporů, které rozhodoval, Soudní dvůr zpřesnil dosah této zásady: jednak

22 — Výše uvedený rozsudek.

zjemnil vymezení této zjevně bezpodmínečné povinnosti pro vnitrostátní soudní orgány rozhodující v posledním stupni; jednak dospěl k rozlišení vzhledem k právnímu režimu předmětu otázky, podle toho, zda se tato otázka týká výkladu nebo platnosti aktu Společenství.

46. Co se týče povinnosti vnitrostátních soudů rozhodujících v posledním stupni, judikatura zmírnila její přísnost v několika ohledech tím, že zavedla některé výjimky, které jsou vysvětleny dále za účelem lepšího porozumění tomuto řízení o předběžné otázce.

47. Zprvve v rozsudku *Da Costa*²³ Soudní dvůr omezil tento požadavek tím, že osvobodil vnitrostátní soudy od uvedené povinnosti, pokud je vznesená otázka věcně shodná s jinou, už rozhodnutou, předběžnou otázkou v obdobné věci²⁴. Základ této teorie spočívá v úvaze, že pokud už ustanovení Společenství bylo jednou vyloženo Soudním dvorem, povinnost obrátit se na něj s dalšími otázkami ohledně výkladu stejného předpisu pozbývá svého smyslu²⁵.

48. V této souvislosti, tedy pokud jde o omezení povinnosti vnitrostátních soudů rozhodujících v posledním stupni předložit předběžné otázky Soudnímu dvoru, zaslouží si zvláštní pozornost rozsudek *CILFIT*, který rozšířil škálu situací, v nichž tyto soudní orgány jsou zproštěny povinností žádat o pomoc Soudní dvůr tím, že k nim připojil případy, v nichž Soudní dvůr rozhodl o právní otázce, jež je předmětem příslušného sporu v rámci řízení jiné povahy, a to dokonce v případech, „kdy neexistuje naprostá shoda projednávaných otázek“²⁶. Zahrnuje, kromě jiného, případy, kdy nejvyšší vnitrostátní soudy mají za to, že otázka výkladu není relevantní²⁷ a kdy správné uplatnění práva Společenství je tak zřejmé, že nepřipouští žádnou důvodnou pochybnost o řešení vzniklé otázky. Konečně Soudní dvůr vyžaduje, aby se soudní orgán, než se taková okolnost konstatuje, přesvědčil, že je přijímána se stejnou samozřejmostí vnitrostátními soudními orgány jiných členských států, jakož i Soudním dvorem²⁸.

49. Když se prohloubí analýza praktických stránek v rozsudku *CILFIT*, lze konstatovat, že přesné přijetí uvedených zásad by vedlo vnitrostátní soudy k empirické analýze právních řádů ostatních dvaceti čtyř členských

23 — Rozsudek ze dne 27. března 1963, spojené věci 28/62 a 30/62, *Recueil*, s. 59.

24 — Výše uvedený rozsudek *Da Costa*, s. 76.

25 — Výše uvedený rozsudek *Da Costa*, s. 75.

26 — Výše uvedený rozsudek *CILFIT*, bod 14.

27 — Výše uvedený rozsudek *CILFIT*, bod 10.

28 — Rozsudek *CILFIT*, bod 16.

států, aby nabyly vnitřního přesvědčení, že všechny jejich protějšky potvrzují správné uplatnění předpisu Společenství.

jako nesmyslný, neboť neodpovídá tehdejší obavě, kvůli níž byl přijat, tedy zamezit přehmatům vycházejícím z teorie jasného aktu, jichž se dopouštěly některé soudy členských států rozhodující v posledním stupni.

50. Kromě toho rozsudek zdůraznil požadavky ve věci výkladu spojené s vlastními charakteristickými rysy práva Společenství, neboť: jednak toto právo používá vlastní terminologii, která se ne vždy shoduje s odpovídajícími výrazy a pojmy v jednotlivých vnitrostátních právních systémech²⁹; kromě toho každé ustanovení musí být zasazeno do svých vlastních souvislostí a musí se chápat ve světle celého rámce předpisů, kam je začleněno, s ohledem na svůj účel a stav svého vývoje³⁰.

51. Rozsudek CILFIT rovněž upozornil na mnohojazyčnou povahu práva Společenství koncipovaného v různých jazycích, v současnosti ve dvaceti s tím, že výslovně připomenul závaznost všech jazykových znění³¹.

52. V důsledku toho navržený *test* byl neuskutečnitelný už ve chvíli svého vyslovení, ale s ohledem na skutečnost roku 2005 se jeví

53. Tato skutečná nemožnost využít metody rozsudku CILFIT napomáhá pochopit, že se na něj Soudní dvůr jen zřídka později odvolával a omezil se pouze na připomenutí této judikatury předkládajícímu soudu tak, že si vybral pouze formulaci, že správné uplatňování práva Společenství má být tak samozřejmé, aby „nepřipustilo žádnou důvodnou pochybnost o řešení vzniklé otázky“³². Je zajímavé, že Soudní dvůr se vyhýbá jakémukoliv odkazu na předchozí podmínku, podle níž vnitrostátní soud musí nabýt přesvědčení, že jeho protějšky v jiných členských státech a sám Soudní dvůr chápou sporné ustanovení přesně tímž způsobem.

54. Toto opomenutí, které není náhodné, je patrné v „Informativním sdělení o zahájení řízení o předběžných otázkách vnitrostátními soudy“, jak v předchozích zněních, tak v posledním znění³³. Takže ani první znění neuvádí tento požadavek a ani nové hlavní

29 — Tamtéž, bod 19.

30 — Tamtéž, bod 20.

31 — Tamtéž, bod 18.

32 — Rozsudky ze dne 17. května 2001, TNT Traco, C-340/99, Recueil, s. I-4109, bod 35, a ze dne 30. září 2003, Köbler, C-224/01, Recueil, s. I-10239, bod 118.

33 — Sdělení Soudního dvora ze dne 18. června 1996 a ze dne 8. března 2005 (Úř. věst. C 143, s. 1).

zásady neobsahují v bodech 11 až 14 týkajících se řízení o předběžné otázce ohledně výkladu žádný odkaz v tomto ohledu.

doslovný přístup ve věci výkladu ustanovení Společenství a aby se větší důležitost přikládala souvislostem a obecnému systému Smlouvy, jakož i jejímu předmětu a účelu³⁵.

55. Třebaže uvedené pokyny plní pouze informační účel a nemají žádný normativní význam, je zvláštní, že Soudní dvůr, který obdobný požadavek vždy bere v potaz s velkou pečlivostí, neučiní ani stručnou narážku na tyto své požadavky, když radí vnitrostátním soudům, jak mají zlepšit mechanismus spolupráce v řízení o předběžných otázkách. Pokud by mu skutečně připisoval takovou závažnost ve znění rozsudku CILFIT, bylo by logické, že by na něj položil zvláštní důraz ve své analýze, tím spíše u dokumentů tohoto druhu.

57. Rovněž generální advokát Tizzano ve svém stanovisku ve věci Lyckeskog³⁶ uvedl, že chápe tento rozsudek v tom smyslu, že radí vnitrostátnímu soudu zvláštní obezřetnost, než vyloučí jakoukoliv důvodnou pochybnost.

56. Jsem potěšen, když shledávám, že ostatní generální advokáti sdílejí můj postoj. Konkrétně generální advokát Jacobs ve svém stanovisku ve věci Wiener³⁴ uvedl, že rozsudek CILFIT opravdu nemůže nutit vnitrostátní soudy zkoumat veškerá ustanovení Společenství ve všech úředních jazycích Unie, tedy k metodě, kterou sám Soudní dvůr, i když má k dispozici vhodnější zázemí k tomuto účelu, uplatňuje jen málokdy. Naopak existence četných jazykových znění je dalším důvodem, aby se neuplatňoval příliš

58. S ohledem na všechny tyto argumenty musí Soudní dvůr vzít na sebe odpovědnost a opravit judikaturu ve věci CILFIT, nebo přinejmenším zmírnit její obsah, aby se přizpůsobil požadavkům doby, neboť pouze méně přísný výklad rozsudku bude odpovídat požadavkům soudní spolupráce vzhledem k tomu, že stupeň znalosti práva Společenství vnitrostátními soudy významně vzrostl od roku 1983. Po dvaceti dvou letech platnosti nadešla chvíle revidovat judikaturu,

34 — Ve věci, ve které byl vydán rozsudek ze dne 20. listopadu 1997, C-338/95, Recueil, s. I-6495.

35 — Bod 65 stanoviska předneseného ve věci, k níž odkazuje předchozí poznámka.

36 — Rozsudek ze dne 4. června 2002, C-99/00; Recueil, s. I-4839, zejména bod 75 stanoviska.

kteřá splnila svou funkci v určitém historickém kontextu Společenství, ale která byla překonána stupněm vývoje právního řádu Společenství.

ohledu rozsudek Foto-Frost, na který jsem již dříve odkazoval, odňal soudním orgánům, jejichž rozhodnutí lze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, „možnost prohlásit akty orgánů Společenství za neplatné“³⁸.

59. Také předvídatelný nárůst počtu případů předkládaných Soudnímu dvoru, s ohledem na tempo nových přistoupení, a jeho přetížení případy, které by vyvolalo přísné uplatňování rozsudku CILFIT, svědčí ve prospěch řešení, jež by přidělilo některé pravomoci vnitrostátním soudům. V důsledku toho by reorganizace vzájemného dialogu soudů prostřednictvím náležitého výkladu článku 234 ES přispěla se vši pravděpodobností k tomu, aby se činnost vyššího soudu Společenství soustředila na věci týkající se otázek obecného dopadu, což by se příznivě odrazilo v jeho vlastní judikatuře³⁷.

61. Odůvodnění tohoto rozsudku jsou tak známá, že není třeba je opakovat, postačí připomenout je stručným výčtem.

2. Právní teorie rozsudku Foto-Frost

60. Soudní dvůr pozměnil možnost obracet se na něj s předběžnými otázkami přiznanou vnitrostátním soudům v druhém pododstavci článku 234 ES tak, že z ní učinil povinnost obdobnou povinnosti, které podléhají soudy rozhodující v posledním stupni. V tomto

62. Soudní dvůr nejdříve připomíná riziko, že rozdílnosti mezi soudy členských států, pokud jde o platnost aktů Společenství, mohou ohrozit jednotu právního řádu Společenství, čímž se naruší základní požadavek právní jistoty³⁹; dále uvádí soudržnost systému soudní ochrany zřízeného Smlouvou, která svěřila Soudnímu dvoru přezkum legality uvnitř Evropské unie⁴⁰; nakonec tvrdí, že na základě článku 20 Protokolu o statutu Soudního dvora má tento orgán lepší podmínky rozhodnout o platnosti těchto aktů, neboť toto ustanovení svěřuje

37 — Výše uvedené stanovisko ve věci Wiener, bod 62, se připojuje k tomuto kritériu.

38 — Výše uvedený rozsudek Foto-Frost, bod 15.

39 — Tamtéž.

40 — Rozsudek Foto-Frost, bod 16

orgánům Společenství právo hájit jejich platnost⁴¹ v řízeních probíhajících v Lucemburku.

63. Je třeba upozornit také na to, že rozsudek ve věci Hoffmann-La Roche⁴², jenž předcházela rozhodnutí Foto-Frost, zprostil vnitrostátní soud povinnosti obrátit se na Soudní dvůr s otázkou týkající se výkladu nebo platnosti vzniklou při řízení o předběžných opatřeních za podmínky, že účastníci řízení budou mít možnost zahájit řízení ve věci samé, během něhož bude moci být předběžně vyřešená otázka znovu přezkoumána a bude se moci stát předmětem řízení o předběžné otázce⁴³. Je třeba si všimnout, že rozsudek Foto-Frost připouští rovněž tento případ jako jedinou výjimku z povinnosti předložit Soudnímu dvoru otázky o platnosti (bod 19), ale na rozdíl od stanoviska generálního advokáta Manciniho⁴⁴ neodkazuje v žádném případě na rozsudek Hoffmann-La Roche.

64. Rovněž rozsudek ve věci Zuckerfabrik⁴⁵ přiznal vnitrostátním soudům možnost nařídit pozastavení výkonu vnitrostátního správního aktu přijatého podle nařízení Společenství. Požadavky, kterým je podřízeno poza-

stavení aktu, jenž se jeví jako neplatné, naprosto striktně vymezují takovou možnost, a spočívají v tom, že vnitrostátní soud má vážné pochybnosti ohledně platnosti uvedeného aktu; dále v naléhavosti a nebezpečí, že žalobce je ohrožen vážnou a nenapravitelnou újmou, a v tom, že zájem Společenství je řádně vzat v úvahu⁴⁶.

65. Pozdější judikatura ještě rozšířila soubor příležitostí, kdy se povoluje přijetí předběžných opatření souběžně s řízením o předběžné otázce. Takže podle znění rozsudku ve věci Atlanta Fruchthandelsgesellschaft a další (I)⁴⁷, článek 249 ES nevyklučuje, aby vnitrostátní soudy přijaly předběžná opatření, aby tak upravily právní postavení nebo určily právní vztahy dotčené vnitrostátním aktem založeným na nařízení Společenství, jehož platnost je zpochybněna.

3. Věc v původním řízení v souvislosti s rozsudky CILFIT a Foto-Frost

66. Poté, co byly připomenuty tyto předpoklady, je nutné zjistit, zda College van Beroep je při zjevné neplatnosti sporného

41 — Rozsudek Foto-Frost, bod 18.

42 — Rozsudek ze dne 24. května 1977, 107/76, Recueil, s. 957.

43 — Výše uvedený rozsudek Hoffmann-La Roche, bod 6.

44 — Stanovisko přednesené ve věci Foto-Frost, Recueil, 1987, p. 4211, zejména bod 6, druhý pododstavec.

45 — Rozsudek ze dne 21. února 1991, spojené věci C-143/88 a C-92/89, Recueil, s. I-415.

46 — Tamtéž, bod 33.

47 — Rozsudek ze dne 9. listopadu 1995, C-465/93, Recueil, s. I-3761.

aktu Společenství oprávněn prohlásit jeho neplatnost na základě teorie jasného aktu rozvinuté v rozsudku CILFIT, i když mu zároveň rozsudek Foto-Frost ukládá povinnost obrátit se s otázkou ohledně jeho platnosti na Soudní dvůr. Aby tato možnost, hájená částí právní teorie, byla přípustná⁴⁸, je třeba, aby byly splněny podmínky judikatury ve věci CILFIT, aniž jsou však narušena odůvodnění v rozsudku Foto-Frost.

68. Tudíž není beze smyslu tvrzení, že se, pokud jde o otázku platnosti čl. 3 odst. 1 a 3 nařízení č. 1484/95, projednávanou ve věci Kloosterboer Rotterdam, a otázku platnosti čl. 4 odst. 1 a 2 nařízení č. 1423/95, jež je předmětem tohoto řízení o předběžné otázce, setkáváme s „věcnou shodou“ ve smyslu judikatury ve věci Da Costa⁵⁰, podle jejíhož znění nizozemský soud nebyl povinen předložit otázku Soudnímu dvoru.

67. V zásadě se prokázalo, že předkládající soud se setkává s normou shodného obsahu, začleněnou do velmi podobného časového a věcného kontextu, jako je jiné ustanovení, jehož neplatnost byla prohlášena v rozsudku Kloosterboer Rotterdam⁴⁹, tudíž pokud se bude parafrázovat rozsudek CILFIT, správné uplatnění práva Společenství je tak zřejmé, že nepřipouští žádnou důvodnou pochybnost o řešení vzniklé otázky. Co se týče skutečnosti, že se jedná o akt Společenství formálně odlišný, lze se dovolat teorie rozvinuté ve věci Da Costa, neboť rozsudek Kloosterboer Rotterdam byl vynesena rovněž v řízení na základě článku 234 ES.

69. Dále tato řada shod mezi oběma věcmi posiluje pocit, že za podobné situace by žádný vnitrostátní soud neměl mít pochybnosti ohledně správného uplatňování práva Společenství, především proto, že příčina, která způsobila neplatnost článků v obou řízeních, tedy překročení prováděcí pravomoci ze strany Komise⁵¹, je totožná.

70. Tímto způsobem jsme dospěli k poslední situaci uvedené v rozsudku CILFIT, neboť existuje předchozí vlastní rozhodnutí Soudního dvora, kterým byla určena protiprávnost shodného ustanovení s ustanovením napadeným v původním řízení, čímž jsou

48 — Viz například Couzinet, J.-F., „Le renvoi en appréciation de validité devant la Cour de justice des Communautés européennes“, v: *Revue trimestrielle de droit européen*, 1976, s. 660 a násl., zejména s. 662.

49 — Výše uvedený.

50 — Uvedený v bodě 47 tohoto stanoviska.

51 — Výše uvedený rozsudek Kloosterboer Rotterdam, bod 29.

splněny nejpřísnější požadavky výkladu teorie jasného aktu, takové, které vylučují jakýkoliv jiný výklad⁵².

soud členského státu by se neodchýlil od tohoto kritéria. Navíc okolnosti případu snižují na minimum nebezpečí, že by vnitrostátní soudy vydaly neslučitelná soudní rozhodnutí, či jej dokonce vylučují.

71. Ve sporu v původním řízení neplatnost normy Společenství odpovídá kritériím stanoveným v rozsudku CILFIT.

72. Avšak tato okolnost nepostačuje k tomu, aby bylo nizozemskému soudu povoleno prohlásit tuto normu za právně vadnou, aniž by se uchýlil k řízení o předběžné otázce, neboť musí rovněž přihlížet k tomu, co je obsaženo v rozsudku Foto-Frost.

73. Zaprvé vzhledem k tomu, že se snažíme zaručit jednotné uplatňování práva Společenství, neplatnost vyhlášená vnitrostátním soudem v případě, jakým je tento, kdy existuje podobné rozhodnutí Soudního dvora, by těžko mohla mít za následek vznik rozdílnosti, která by ohrozila jednotu právního řádu Společenství.

74. Mám za to, že s ohledem na zvláštnosti případu, bezpochyby málo četné, se zde protiprávnost projevuje tak zjevně, že žádný

75. Zadruhé, co se týče soudržnosti systému soudní ochrany zřízeného Smlouvou, body 16 a 17 rozsudku Foto-Frost dávají na vědomí, že Soudní dvůr si připisuje pravomoc výlučně rušit akty orgánů Společenství a že pravomoci, které mu byly svěřeny článkem 230 ES, musí být doplněny pravomocí vyhlásit jejich neplatnost, pokud je namítnuta u vnitrostátního soudu. Zdá se tedy jako naprosto nesporné, že v oné historické chvíli v roce 1987 Soudní dvůr nehodlal sdílet takovou výsadu s vnitrostátními soudy navzdory znění článku 234 ES, který jej výslovně vybízel k tomuto úkolu, přičemž vyhradil povinnost uchýlit se k řízení o předběžné otázce soudům rozhodujícím v posledním stupni, kde vzniká skutečné nebezpečí rozdílného uplatňování práva Společenství.

76. Judikatura předcházející věci Foto-Frost ostatně zakotvila domněnku legitimacy každého aktu Společenství, pokud nebyl pro-

52 — O různých výkladech a stupni přesnosti ohledně tohoto požadavku v rozsudku CILFIT, Lenaerts, K., „L'arrêt Cilfit“, v: *Cahiers de droit européen*, 1983, s. 471 a násl., zvláště s. 497.

hlášen neplatným Soudním dvorem⁵³, tudíž zjevná protiprávnost aktu předpokládá předběžné rozhodnutí Soudním dvorem v tomto smyslu⁵⁴.

77. Zatřetí myšlenka, že Soudní dvůr má přednostní postavení, aby rozhodoval o legalitě aktu Společenství vzhledem k tomu, že článek 20 jeho Statutu umožňuje orgánům Evropského společenství, jehož ustanovení jsou zpochybněna, zasáhnout do řízení, aby hájily jejich platnost⁵⁵, si zaslouží kritiku, neboť se nezdá, že by něco bránilo ve vnitrostátních procesních pravidlech tomu, aby se dotčený orgán dostavil osobně, pokud je projednávána platnost některého z jeho ustanovení, nebo aby byl předvolán z úřední moci.

78. Ostatně pokud by Soudní dvůr přiznal vnitrostátnímu soudu pravomoc prohlásit akt Společenství za neplatný, jevílo by se vhodné podřídit ji podmínce, že orgán, od něhož pochází, bude mít příležitost účastnit se řízení⁵⁶.

79. Lze si domýšlet, že Soudní dvůr si přisvojil monopol prohlašovat akty Společenství za neplatné hlavně spíše z obavy otevřít Pandořinu skříňku otázek o platnosti než

z důvodu podstatného nebezpečí, které vykazují věci, jako je věc probíhající před College van Beroep; je nutné tedy prohloubit systém soudní spolupráce zřízený Smlouvou, aby byla nalezena možnost přiznat tuto pravomoc vnitrostátním soudům.

4. Úvahy o rozsudku Foto-Frost ve vztahu k mechanismu soudní spolupráce z článku 234 ES

80. Zpochybnění judikatury ve věci Foto-Frost mělo za následek přidělení této věci velkému senátu; význam řešení, které má být přijato, by si zasloužil, aby řízení bylo doplněno konáním jednání tak, aby došlo k důkladnějšímu projednání problému předloženého Soudnímu dvoru za plné účasti členských států a orgánů Společenství, což by obohatilo diskusi a poskytlo jí racionální rozměr⁵⁷, nezbytný, pokud se má dotknout rozdělení pravomocí soudů uvnitř Unie mezi Soudní dvůr a vnitrostátní soudy⁵⁸. Pokud by se takto upravilo řízení před Soudním dvorem, postoupilo by se dále ve vylepšení navržené analýzy, při hledání jemnějších

53 — Rozsudek ze dne 13. února 1979, Granaria, 101/78, Recueil, s. 623.

54 — Což přinejmenším vyplývá z rozsudku ze dne 13. května 1981, International Chemical Corporation, 66/80, Recueil, s. 1191.

55 — Rozsudek Foto-Frost, bod 18.

56 — Dyrberg, P., „La aplicación uniforme del derecho comunitario y las sentencias Cillit y Foto-Frost“, v: *Ordenamiento jurídico comunitario y mecanismos de tutela judicial efectiva*, Vitoria, 1995, s. 247 a násl., zvláště s. 255.

57 — Sarmiento, D., *Poder judicial e integración europea*, Garrigues y Thomson Civitas, Madrid, 2004, s. 334, hájí tuto myšlenku, pokud věci vykazují ústavněprávní charakter, a tvrdí, že „v ES/EU, která se stále více blíží státnímu útvaru s ústavou, nastal požadavek strukturační soudní moci podle racionálního modelu“.

58 — Isaac, G., „La modulation par la Cour de justice des Communautés européennes des effets dans le temps de ses arrêts d'invalidité“, v *Cahiers de droit européen*, 1987, s. 444 a násl., napsal, že neexistuje nutnější, ale zároveň nebezpečnější úkol než ten, který vykonává Soudní dvůr, když zpřesňuje obsah své vlastní pravomoci.

rozdílů řešení, kterých by bylo dosaženo mnohostranným a rozmanitým dialogem, jenž je zasazen v evropské realitě a jenž by nastolil atmosféru důvěry při spolupráci soudů zřízené článkem 234 ES. Navíc při sebemenším náznaku vzpoury by mohl Soudní dvůr kdykoliv převzít odpovědnost, již by takto předal vnitrostátnímu soudu stejně, jako se to přihodilo Sisyfovi, který se po návratu do života vrátil znovu k Hádovi zásahem boha Herma⁵⁹. Soudní dvůr to takto nepochopil, a pokud mu snad chybí poznatky, o něž by se opřel při tomto obratu ve své judikatuře, mohl by v každém případě přistoupit k zahájení ústní části řízení.

svoji pravomoc bez jakékoliv opory v textu článku 234 ES⁶⁰ tím, že nastolil *povinnost* uchýlit se k řízení o předběžné otázce v případech, kdy autoři Smlouvy stanovili pouze *možnost*⁶¹, čímž sám sobě přiznal výlučnou pravomoc dohlížet nad platností ustanovení Společenství *na úkor vnitrostátních soudů*⁶². Jako se vody jednoho dne navrátí do svého přirozeného řečiště, tak vnitrostátní soud převezme svou funkci, již je povolán sdílet se Soudním dvorem ve věci soudní spolupráce a opustí svou roli doručovatele, která mu byla vykázána ochranitelskou horlivostí Soudního dvora v Lucemburku.

81. Především je nutné zdůraznit, že v rozsudku Foto-Frost si Soudní dvůr při-

82. Projednávaná věc může přispět k reorganizaci příslušných odpovědností za podmínky, že Soudní dvůr prokáže dostatečnou zralost, aby rozšířil teorii jasného aktu, kterou rozsudek CILFIT přijal v souvislosti s předběžnou otázkou výkladu, na otázku platnosti.

83. Na druhé straně část právní vědy tvrdí, že četla tento rozsudek mezi řádky tak, že

59 — Camus, A., *Mýtus o Sisyfovi*, překlad Dagmar Steinové, Nakladatelství Svoboda, Praha, 1995, s. 161, vypráví, že když byl Sisyfos na prahu smrti, chtěl zcela nerozumně prověřit lásku své ženy. Nařídil jí, aby pohodila jeho tělo bez rakve uprostřed veřejného prostranství. Sisyfos se ocitl v podsvětí. A tam, podrážděn poslušností zcela odporující lidské lásce, si na Plútovi vymohl svolení vrátit se na zem a ženu polrestat. Když však spatřil podobu tohoto světa, vychutnal vodu a slunce, teplé kameny a moře, nechtěl se znovu vrátit do stínů podsvětí. Výzvy k návratu, zloba a varování nic nez mohly. Po mnoho let žil s pohledem na zátočinu, zářivé moře a úsměvy země. Bohové museli zakročit výnosem. Hermes ho popadl za límeček, odtrhl ho od jeho radovánek a násilím ho odvedl do podsvětí, kde na něho už čekal balvan. P. Brunel a A. Bastian, *op. cit.*, s. 51, upozorňují na polatinštění, které v tomto bodě provedl Camus, a přičítají je jeho informačním zdrojům, hlavně Commelinové Mytologii a Grand Larousse; z tohoto důvodu uvádí Plúta místo Háda a Merkura místo Herma. Tito autoři, *op. cit.*, s. 45 a 46, tvrdí, že historie Sisyfova těla bez rakve byla vytvořena jím samým, neboť na prahu smrti požádal svou ženu, aby jej nepohřbívala, protože takto měl záminku požádat o svůj návrat do světa živých.

60 — Glaesner, A., „Die Vorlagepflicht unterinstanzlicher Gerichte im Vorabentscheidungsverfahren“, v *Europarecht*, č. 2/1990, s. 143 a násl.; Barav, A., „Le renvoi préjudiciel communautaire“, v *Justices*, č. 6, duben/červen 1997, s. 1 a násl.; a Pertek, J., *La pratique du renvoi préjudiciel en droit communautaire*, Paříž 2001, s. 78, i když tento poslední autor to netvrdí tak rozhodně.

61 — Barav, A.: *op. cit.*, s. 5.

62 — Barav, A.: *op. cit.*, s. 6.

z něho vytěžila smysl odlišný od toho, který vyplývá z prvního přístupu k jeho textu⁶³.

84. Ve skutečnosti, i když rozsudek CILFIT přijal uvedenou teorii v rámci otázky výkladu, ve svém výroku vyzval nejvyšší vnitrostátní soudy, aby byly obezřetné, pokud se pustí do problému týkajícího se výkladu nebo uplatňování práva Společenství⁶⁴. V každém případě teze jasného aktu z důvodu velmi přísných podmínek, jimž je podřízena, se nachází na takovém stupni abstrakce, že je vykázána až do světa teoretického symbolismu⁶⁵.

85. Není rovněž důvod vyloučit již úvodem připomenutou myšlenku, že než byly vynešeny rozsudky CILFIT a Foto-Frost, existovaly zjevně protiprávní akty⁶⁶, které z tohoto důvodu zřejmě byly považovány vnitrostátním soudem za neplatné nebo neuplatnitelné, aniž by bylo nutné obrátit se na Soudní dvůr, zejména za stavu okolností, jako jsou okolnosti projednávané věci.

86. Navrácení pravomoci vnitrostátním soudům ve shodě s doslovným zněním a duchem Smlouvy, dokonce omezený na takovéto případy, tedy uznání teorie zjevně neplatného aktu v rámci otázky ohledně platnosti, by napomohl dialogu soudů založenému na vzájemném dodržování výsad každého z nich⁶⁷.

87. Kromě toho rozsudek Foto-Frost, aby odůvodnil výlučné přiznání pravomoci Soudnímu dvoru vyhlášovat neplatnost aktů Společenství, argumentuje ve svém bodu 17 tím, že článek 230 ES mu ji rovněž přiznal u žalob na neplatnost. Nicméně monopol Soudního dvora rozhodovat o těchto žalobách byl právem kritizován, protože nevyplývá ze znění tohoto ustanovení⁶⁸. Zcela logicky, pokud budeme mít za to, že článek 234 ES umožňuje vnitrostátním soudům popřít platnost těchto aktů, není nutný žádný odkaz na výlučnost této pravomoci soudu Společenství v článku 230 ES.

88. Na druhé straně přehnané dodržování povinnosti obracet se na Soudní dvůr s předběžnou otázkou týkající se sporu podniku Gaston Schul, i když norma je zjevně neplatná, svědčí o nadměrném for-

63 — Rasmussen, H., „The European Court's Acte Clair Strategy in CILFIT (Or: Acte Clair, of Course! But What does it Mean?)“, v: *European Law Review*, č. 10/1984, s. 242 a násl.

64 — Rasmussen, H., *op. cit.*, s. 259.

65 — Lenaerts, K., *op. cit.*, s. 500, a Boulouis, J., a Darmon, M., v: *Contentieux communautaire*, Paříž, 1997, s. 27.

66 — Jak zdůraznil v oné době Couzinet, J.-F., *op. cit.*, s. 659.

67 — Barav, A., *op. cit.*, s. 1.

68 — Dyrberg, P., *op. cit.*, s. 254.

malismu, který je špatně sluchitelný se zásadou řádného výkonu spravedlnosti. V této souvislosti nabývají na důležitosti zejména vyjádření College van Beroep týkající se hospodárnosti řízení.

89. Nelze ukládat vnitrostátnímu soudu tak neplodná muka, jako jsou ta Sisyfova. Albert Camus napsal snad nejjasnozřivější úvahu o této osobnosti tím, že vyjádřil, že „je absurdní hrdina“⁶⁹, neboť není hroznějšího trestu než neužitečná a beznadějná práce; ale na konci svého díla dochází Camus k přesvědčení, že „Sisyfos je svému osudu nadřazen. Je silnější než jeho balvan“⁷⁰ a je zachráněn svým vědomím⁷¹. „Jasnozřivost, která měla být jeho utrpením, zároveň dovršuje jeho vítězství“⁷².

90. Závěrem je nutné konstatovat, že na rozdíl od toho, co se stalo s jinými soudními podněty, které se vtělily poznenáhlu do znění

Smluv, rozsudek Foto-Frost nezapůsobil na zákonodárce Společenství, neboť tento si nechal ujt mnoho příležitostí, zejména Maastrichtskou smlouvu, Amsterodamskou smlouvu, Niceskou smlouvu a smlouvu o Ústavě pro Evropu, aniž začlenil tento příspěvek Soudního dvora do obsahu primárního práva Unie. Toto mlčení se jeví jako velmi výmluvné a vede k úvaze o nesouhlasu s tímto tak uměle vytvořeným monopolem.

91. Ve světlo toho, co bylo dříve uvedeno, mám za to, že odpověď na první otázku předloženou nizozemským soudem musí přiznat soudům členských států, za takových okolností, jaké jsou v projednávaném případě, možnost neuplatňovat akt Společenství, jehož platnost je zpochybněna. Mé přesvědčení, že navrhované řešení neobsahuje žádné riziko pro jednotu práva Společenství, se opírá v posledním stupni o to, že vnitrostátní soudy, pokud budou mít sebe-menší pochybnost, využijí svého „umění obezřetnosti“⁷³ a zvolí si vždy řízení o předběžné otázce.

69 — Camus, A., *op. cit.*, s. 162.

70 — Camus, A., *op. cit.*, s. 163.

71 — V Sisyfových uměleckých zobrazeních se tento aspekt odráží. Na slavném Tizianově obraze, vystaveném v muzeu Prado v Madridu, je zdůrazněna nesmírná velikost balvanu a hrdinovo úsilí jej udržet, jeho hlava splývá s drsným povrchem kamene, do něhož ukřývá veškerou svou snahu. Ještě jednou je nutné se vrátit ke Camusovi (*op. cit.*, s. 163): „Tvář, jež se lopotí s kameny, se už sama stala kamenem!“ Ale v pozadí plátna je vidět světlo, které scénu prosvětluje a vyvolává určitý náznak triumfu. U sochy německého umělce Schmidt-Hofera je Sisyfovo atletické tělo opracováno v bronzu a spojuje extrémní udatnost pohybu se slávou toho, kdo dosáhl cenného cíle, v rovnovážnosti tvarů a myšlenek, kterou bezprostředně sděluje celkové vyznění mytologického hrdiny.

72 — Camus, A., *op. cit.*, s. 163, dodává, že „neexistuje osud, který by se nedal překonat pohrdáním“.

73 — Dovolují si vypůjčit nejznámější část názvu klasického díla španělského spisovatele Baltasara Graciána (1601–1658) „Oráculo manual y el Arte de la Prudencia“ (Přítuční orákulum a umění moudrosti, Odeon, Praha 1990, překlad Josef Forbelský), jehož první vydání vyšlo ve městě Huesca v roce 1647. Celá kniha se skládá ze 300 komentovaných aforismů, zaměřených k tomu, aby poskytl praktickou moudrost, která učí prozřetosti a obezřetnosti, jež jsou nutné, abychom dokázali úspěšně čelit každodenním nástrahám, čímž se zřetelně odlišuje od „Maxim“ Françoise Duc de La Rochefoucauld (1613–1680) a sentencí Francisca de Quevedo (1580–1645), jež mají satirický a sarkastický charakter, ačkoliv jsou rovněž zábavné a instruktivní.

VI. Závěry

92. Ve světle toho, co bylo vyloženo, navrhuji Soudnímu dvoru odpovědět na otázky předložené College van Beroep následovně:

- „1) Článek 234 ES třetí pododstavec tak, jak je vymezen, neukládá vnitrostátnímu soudu povinnost předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku ohledně platnosti aktu orgánů Společenství; vnitrostátní soud nemusí tento akt uplatnit, pokud sám Soudní dvůr již prohlásil za neplatný jiný srovnatelný akt, který má stejný důvod neplatnosti.

- 2) Článek 4 odst. 1 a 2 nařízení Komise (ES) č. 1423/95 ze dne 23. června 1995, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro dovoz výrobků v odvětví cukru jiných než melasa, je neplatný v rozsahu, v němž stanoví, že dodatečné clo, které upravuje, je v zásadě určeno na základě reprezentativní ceny.“